

Efter reglerne i transplantationsloven kræves der ikke samtykke til transplantation. Såfremt omstændighederne tillader det, skal afdødes pårørende imidlertid *underrettes om dødsfaldet*, før det påtænkte indgreb foretages. Transplantation må dog ikke foretages, såfremt afdøde eller afdødes nærmeste har udtalt sig derimod, såfremt indgrebet må antages at stride imod afdødes eller hans nærmestes livsopfattelse, eller såfremt særlige omstændigheder i øvrigt taler imod indgrebet.

I redegørelsen fra arbejdsgruppen vedrørende dødskriteriet foreslås, at der i det mindste stilles krav om, at nærmeste pårørende, hvis det er muligt, skal underrettes om adgangen til at modsætte sig transplantation, dvs. et krav om stiltiende samtykke. Nogle af arbejdsgruppens medlemmer er dog af den opfattelse, at loven bør indeholde et krav om udtrykkeligt samtykke til indgrebets foretagelse.

I arbejdsgruppens redegørelse oplyses det i øvrigt, at der i dag i almindelighed ikke foretages nyretransplantationer, medmindre nærmeste pårørende har givet positivt samtykke hertil. Arbejdsgruppen giver i den forbindelse udtryk for, at der ikke er grundlag for at ændre denne praksis.

På denne baggrund finder Justitsministeriet det rigtigst, at den nævnte praksis lovfæstes, således at kravet om underretning om dødsfaldet erstattes af et krav om (udtrykkeligt) samtykke fra afdødes nærmeste, hvis opholdssted kendes.

c. Som det fremgår af det anførte, foreslås der indført et krav om stiltiende (indirekte) samtykke ved lægevidenskabelig obduktion (af voksne personer) og et krav om udtrykkeligt (direkte) samtykke ved transplantation.

Denne forskel kan bl.a. begrundes med, at lægevidenskabelige obduktioner foretages ca. 15-20.000 gange årligt mod i dag ca. 200 (nyre-) transplantationer. Hospitalsobduktionerne er – udover af betydning ved det enkelte dødsfald – desuden af generel og helt afgørende betydning for lægevidenskaben, herunder for diagnostikken, sygdomsbehandlingen, forskningen, dødsårsagsstatistikken m.v. Der kan endvidere være praktiske og især følelsesmæssige problemer navnlig for de pårørende, forbundet med et krav om indhentelse af udtrykkeligt samtykke. Transplantationer kan i øvrigt i en vis henseende siges at være mere indgribende – også i etisk forstand – end obduktioner, idet et organ overføres fra et menneske til et andet. Der kan således anføres både kvantitative og kvalitative forskelle mellem transplantationer og obduktioner som begrundelse for en – i hvert fald

formelt set – forskellig retstilstand vedrørende samtykkespørgsmålet.

Endelig kan det oplyses, at der ikke stilles krav om udtrykkeligt samtykke til lægevidenskabelige obduktioner i Norge og Sverige. Et sådant krav stilles imidlertid i Finland. For så vidt angår transplantation kræves der i ingen af de tre lande udtrykkeligt samtykke efter de nugældende regler. Det kan dog oplyses, at der i Sverige med virkning fra den 1. januar 1988 er indført regler om samtykke fra de pårørende til transplantation, der svarer til dette lovforslags regler.

4. Nugældende lovgivning

I bilag 2 og 3 til lovforslaget er den gældende lov om ligsyn m.v. (ligsynsloven) og loven om udtagelse af menneskeligt væv m.v. (transplantationsloven) optrykt.

Loven om udtagelse af menneskeligt væv m.v. blev vedtaget som lov nr. 246 af 9. juni 1967. Der henvises til Folketingstidende 1966-67, sp. 4488, 4818, 5261 og 5271 samt tillæg A, sp. 2975, og tillæg B, sp. 1865.

Til grund for lovforslagets udarbejdelse lå betænkning nr. 454 af 1967 vedrørende lovgivning om transplantation (transplantationsbetænkningen).

Ved § 15 i lov nr. 529 af 19. december 1969 om ændring af forskellige lovbestemmelser med 21 års aldersgrænser blev lovens aldersgrænse på 21 år i § 1, stk. 2, 1. og 2. pkt., § 2 og § 4, stk. 3, 2. pkt., ændret til 20 år.

Ved § 6 i lov nr. 313 af 10. juni 1976 om ændring af forskellige lovbestemmelser med 20 års aldersgrænser m.v. blev 20 års aldersgrænsen i de nævnte bestemmelser ændret til de nugældende 18 år.

Ved § 12, stk. 2, nr. 3, i ligsynsloven, der trådte i kraft den 1. april 1977, blev § 10, stk. 2, i transplantationsloven ophævet. Ophævelsen var begrundet i, at den nye ligsynslov ikke indeholdt en bestemmelse om, at døde personer ikke må tages ud af sengen før 6 timer efter dødens indtræden.

Lov om ligsyn m.v. blev vedtaget som lov nr. 279 af 26. maj 1976. Der henvises til Folketingstidende 1975-76, sp. 133, 557, 9861 og 10076 samt tillæg A, sp. 27, og tillæg B, sp. 1201.

Lovforslaget var udarbejdet på grundlag af betænkning nr. 537 fra 1969 vedrørende revision af ligsynsloven (ligsynsbetænkningen).

Ligsynsloven er ikke senere ændret.